

מייסד בתי הדין לגיור: "הרבנים ייתנו את הדין"

בגיל 87 יוצא הרב נחום אליעזר רבינוביץ' לקרב חייו: הקמת בתי דין עצמאיים לגיור. הוא סבור שהמהלך ישמר את מוסד הרבנות הראשית ולא מתרגש מהשמטת התואר רב משמו בחוגים חרדיים

מקור ראשון מנדי גרוזמן | 16/8/2015 0:01 תגיות: [ישראל](#), [התורה](#), [הרבנות](#), [גיור](#), [חרדים](#)

רגע לפני השיחה עם הרב נחום אליעזר רבינוביץ' השבוע, פרסם מטה ההסברה של רשת בתי הדין העצמאיים לגיור, על רב נוסף שהביע תמיכה במיזם החדש, הרב משה צוריאלי. "מרבני הזרם החרדי-לאומי", הגדירה אותו ההודעה, מתוך רצון להוכיח שהם זוכים לגיבוי גם באזורים פחות צפויים. נו, אפילו יש חרד"ליסט אחד אתכם.

עוד כותרות ב-nrg:

- טראמפ: "אעשה יותר למען נשים מאשר קלינטון"
 - חשד לביצוע פעולת תג מחיר; מאהל בדואי הוצת
 - כל התכנים הכי מעניינים - בעמוד הפייסבוק שלנו

Like

הרב רבינוביץ' לא התרגש ותהה "מה החידוש?". הוא החל לשטוח את תפיסתו הדתית ביחס לנקודת הזמן שבה אנו עומדים. "האתגר שעומד מולנו, לא היה כמוהו מאז שיבת ציון בימי עזרא הסופר. אז הגיעו 4,000 איש, היום יש לנו בארץ ישראל יותר יהודים ממה שהיו אי פעם. הקדוש ברוך הוא עושה לנו נסים אבל אנחנו צריכים לדאוג לכך שהחברה שלנו תהיה בריאה ושלמה. אסור לגרום למצב שכופים על חלקים מהציבור להיות גויים. הם מזרע ישראל, הם רוצים להתגייר".

בגיל 87, כשלוש שנים אחרי שרעייתו רחל הלכה לעולמה, הרב רבינוביץ' יוצא למה שנראה כקרב חייו. ראש הישיבה במעלה-אדומים הוא מאנשי התורה הבולטים בדורנו, גאון הלכתי ותלמודי. בכל זאת, באופן מפתיע, שמו לא היה מוכר עד עתה בציבור הרחב.

ביום שני האחרון הוכרז על הקמת רשת בתי דין עצמאיים לגיור, שתפעל ללא הכרה מהרבנות הראשית ולמעשה תשמש אלטרנטיבה. מכון עתים, מכון טריגובוף ובית מורשה שותפים למהלך, שנתמך גם על ידי הסוכנות היהודית. הרב רבינוביץ' הוא הסמכות ההלכתית הבכירה ביוזמה, וחברי ההרכבים התחייבו לפעול לפי הנחיותיו. מאז הספיק לככב במהדורות החדשות, ושורה ארוכה של רבנים חתמו על מכתב המתנגד למהלך שהוא מוביל. ישנם כמובן גם מי שתומכים בו; אבל לצדם הוא נדרש להתמודד לא רק מול רבנים מהעולם החרדי, איתם כמעט ואין לו שיח, אלא גם עם לא מעט רבנים מובילים בציונות הדתית.

"ממה הם מפחדים?"

קצת נתונים: ההערכות בנוגע להיקף אוכלוסיית העולים הלא יהודים בישראל נעות בין כ-280 ל-350 אלף איש, מרביתם בני העלייה מברית המועצות שהחלה בתחילת שנות התשעים עם קריסת מסך הברזל.

אוכלוסייה זו, שאינה יהודית מבחינה הלכתית, שותפה באופן מלא בחיים החברתיים של האוכלוסייה היהודית בישראל. חברים לכיתות הלימוד, אחים לנשק, עמיתים במקומות העבודה. העולים וילדיהם רואים את עצמם כיהודים וישראלים, והשפעתן של המחיצות הראשוניות שנבעו מפערים של שפה ותרבות מתמעטת עם השנים. אלא שלא לנצח הם יוכלו להינשא בתוך הקהילה הרוסית ונישואין בין עולים לוותיקים הם כבר חזון נפרץ.

גחשה שלא מקובלת על הרבנים החרדים. הרב סתיו צילום: ניר קידר

ההשלכות של המצב הנפיץ הזה מגוונות, וכולן מסוכנות: התגברות האינטראקציה בין בני העולים לשכניהם הוותיקים תוביל לנישואי התבוללות, נישואין שבמצב הנוכחי יתקיימו ללא הכרה מהמדינה. לצד זאת, היווצרות מסה משמעותית של אוכלוסייה שאינה יכולה להינשא בישראל תוביל להגברת הלחץ להפרדת דת ומדינה ולהנהגת נישואין אזרחיים. כולם מסכימים שמדובר בבעיה אקוטית, אולם הפתרון מורכב ושנוי במחלוקת.

המהדורה המרכזית של nrg אצלכם במייל - כל יום ב-15:00 הירשמו חינם

הפערים בין הגישות המחמירות לגישה המקלה שמובילה היוזמה החדשה נוגעים בנקודות שונות, אולם במוקד המחלוקת עומד ההליך לגיור קטינים. לדעת מובילי היוזמה החדשה, הליך זה אמנם לא יפתור את בעייתם של מחוסרי הגיור בהווה, אך בטווח הארוך הוא יסתום את הגולל על הבעיה, וימנע את קשייהם של הבוגרים העתידיים ושל הדורות הבאים.

לצד הרב רבינוביץ' עומדים ראש ישיבת הר עציון הרב יעקב מדין, רבה של אפרת הרב שלמה ריסקין, יו"ר ארגון רבני צהר הרב דוד סתיו, ראש ישיבת עתניאל הרב ראם הכהן, ואחרים. הללו סבורים כי אפשר לגייר קטין ללא התחייבות מצידו לקיום המצוות, והתנאי היחיד שלדעתם נדרש הוא הסכמת ההורים לשלוח את המתגייר הקטן למוסד חינוך דתי. גישה זו לא מקובלת על הרבנים החרדים ובראשם הרבנים הראשיים יצחק יוסף ודוד לאו, ועל רבני הזרם השמרני בציונות הדתית.

25 שנה עברו מאז שראשוני העולים מרוסיה הגיעו הנה, עכשיו נזכרתם?

"אני טענתי את זה כל הזמן", משיב הרב רבינוביץ'. "כל הזמן דחו ודחו. ניסינו כל הזמן, אבל לא נתנו. אין לך מושג כמה שנים אני מנסה לארגן פעילות כזו שתשים קץ לבעיה, כל פעם הבטיחו, ביקשו לחכות, ואין לדבר סוף".

תקציר המערכה האחרונה כולל את הרפורמה בגיור שהוביל בממשלה הקודמת ח"כ אלעזר שטרן, אז חבר במפלגת 'התנועה' של ציפי לבני. הרפורמה ביקשה לבזר את סמכות הגיור ולתת לרבני הערים כולם אפשרות להקים הרכבים מגיירים שיזכו להכרה המדינה.

רפורמה זו הייתה אמורה לתת סמכות גיור גם לרבנים בעלי גישה מקלה, בראשם הרב דוד סתיו, שלצד תוארו המוכר כיו"ר 'צהר' משמש כרבה של שהם. עם כניסתן של המפלגות החרדיות לממשלה הנוכחית, הן דרשו במו"מ הקואליציוני את ביטולה של הרפורמה, ובחודש שעבר אכן הוחזר המצב לקדמותו וסמכות הגיור שבה לידיהם של הרבנים הראשיים. מבחינת הרב רבינוביץ' והגופים המסייעים לו, זה היה האות לנקיטת הצעד הדרמטי של הקמת בתי דין עצמאיים.

הרב רבינוביץ' סבור כי הזמן אינו מאפשר דחיות נוספות. "אם לא נפעל בזה כבר עכשיו, לא תהיה שום אפשרות כי המספרים הולכים וגדלים. ברוך השם יש ריבוי טבעי, אבל צריך לדעת מה לעשות איתו".

ולשם כך ראוי גם להיפרד מהרבנות הראשית?

"זו לא היפרדות. זה לא מסלול נגד. יש דין תורה, ולפי דין תורה כולם יכולים לגייר. אין שום דין שקובע שהרבנות הראשית תקבע את ההלכה לכולם. הגמרא מספרת על גרים שניסו להתגייר אצל שמאי אך זה סירב. הם הלכו להלל. לא מצאנו ששמאי ינסה למנוע מהלל לגייר".

שמאי לא ניסה למנוע מהלל לגייר, אבל האם היה מאפשר לנכדתו להינשא לגר שגוייר על ידי הלל? ב'וודאי'."

ושמאי של היום?

"לא רוצה לדבר על שמאי של היום. אם יש אנשים שחושבים שהם יכולים למנוע מהלל לגייר, כלו כל הקצין. מעולם לא היה דבר כזה שלא מכירים בגר שגויר. הגמרא אומרת שאפילו שלושה הדיוטות יכולים לגייר. ממה הם מפחדים?"

מיהו יהודי

למרות הסערה שהנושא מעורר, מבחינת הרב רבינוביץ' אין שני צדדים בסיפור הזה. לאורך כל שיחתנו הוא חזר בביטחון רב על הקביעה שאין כל סיבה למנוע הליך גיור לקטינים. לדבריו, את הדימוי של הלל ושמאי הוא מביא כדי לבקש גם מהמחמירים להעניק הכרה לגיוריו, אבל לדעתו גישתם היא טעות הלכתית מוחלטת. "אין אפילו דעת יחיד כמוהם. הם חולקים על כל חז"ל, מהפוסקים בדור הראשון ועד הדור האחרון. אין שום דעה כזאת בכל העולם".

אם ההלכה כל כך פשוטה, איך זה שרבנים רבים סבורים אחרת?

"יש גם לא מעט אנשים שאומרים שמה שקורה היום זה שאנחנו בגלות עמוקה, האם זה נכון? תמיד היו כופרים בלבוש של צדיקים. הקדוש ברוך הוא עושה לנו נסים, קיבץ אותנו מכל העולם והחזיר אותנו לביתנו. יש היום יותר יהודים מאי פעם, בפרט בארץ ישראל. הכול הטעיה? שקר? אני אומר לך בבירור: אין חשש הלכתי כלשהו בגיור קטינים.

"הרבנים הללו ייתנו את הדין על כך, משמים ידונו אותם", תוקף הרב רבינוביץ' במילים חריפות. "מי שבאמת רוצה לקדש את שמו של הקדוש ברוך הוא מבין שהילדים הללו הם אוצר נחמד שהשם רוצה בהם".

המתגיירים רוצים להיות יהודים במובן הלאומי, לא תמיד הם נמשכים לדת היהודית.

"יהודי זה גם לאומי. לבחור להיות יהודי זה עצמו דבר גדול. בחור שמתנדב לצבא בישראל, מוכן להקריב את חייו בשבילך או בשבילי, זה נקרא להיות יהודי".

אבל אולי הוא לא מאמין בתורה מסיני.

"ואלה שאומרים שהם מאמינים, כמה הם יודעים ומבינים מה זו אמונה?"

ובכל זאת, גיור דורש קבלת מצוות.

"ודאי שצריך קבלת מצוות. הפתרון המרכזי שלו הוא לגבי קטנים, שבת הדין יכול לגיירם ללא התחייבות מצדם. אבל גם אצל הגדולים, צריכה להיות גישה אחרת. חז"ל דייקו מאוד, אמרו שיש להודיע להם מקצת מהמצוות הקלות ומקצת מהחמורות, וזאת כדי לא להפחיד אותם. מי שחושב שהוא צדיק גדול בכך שיגיד להם את כל החומרות עושה בדיוק את ההפך".

בין שלל המברכים על המהלך היו גופים שפועלים להפרדת דת ומדינה ולהכרה ברפורמים כזרם לגיטימי ביהדות, ביניהם התנועה הרפורמית, ארגון ישראל חופשית, וגם שחר אילן, סמנכ"ל עמותת חדו"ש. האחרון כתב פוסט ובו טען כי "הרבה גיורים הרי ברור שלא יצאו מבתי הדין החדשים לגיור", ובכל זאת הוא תומך בהם מכיוון ש"אולי הם תחילת הסוף של הרבנות הראשית, המוסד שגורם נזק ליהדות כמעט יותר מכל גורם אחר".

איך אתה מגיב לדברי המברכים הללו?

"לא צריך לפחד מדבר טוב גם אם מישהו שאין כוונתו טובה ישמח מכך. אז שישמח. מה ההצעה, להימנע מעשייה? צריך להתכוון לטוב ולטפל בבעיות העיקריות".

לא מדובר רק בהם. רבנים בכירים, ובראשם הרב חיים דרוקמן שבעצמו צידד במתן סמכות רחבה לגיור, טענו כי הקמת אלטרנטיבה לרבנות הראשית עשויה להכניס בדלת האחורית גם את הרפורמים. אינך חושש?

הרב רבינוביץ' מודע לדינמיקה של התהליכים בישראל ולהשלכות העקיפות שעשויות להיגרם כתוצאה מהמהלך. עם זאת, הוא סבור כי מצב של חוסר עשייה מסוכן הרבה יותר. "יש דברים שהם בידי שמים ואנחנו לא יכולים לשלוט עליהם", הוא אומר.

"אז אדם יגיד שלא יעשה חובתו שמא מישהו ינצל זאת לאיזה דבר רע? אם מישהו חושב כך, שיבין שאם הוא עכשיו לא עושה מה שמוטל עליו - הוא מביא בעצמו את הצרה, לא גורם לה בעקיפין. אותם אלו שטוענים שרוצים למנוע את הצרה שייתנו ידיהם מיד לטפל בבעיה שהולכת ומחמירה. אנחנו כבר בשלבים האחרונים שעוד אפשר לטפל, ונדרשת פעילות מיידית. רבנות שלא מטפלת בבעיות העיקריות, היא חושבת שלא יבואו איתה חשבון? המצב שבו כמות גדולה של אנשים לא מסוגלת להתחתן לא יוכל להימשך לאורך זמן. הם יעשו מרד, יחליפו ממשלה וינהיגו נישואין אזרחיים".

זו הדרך לשמר את הרבנות

המסגרת הכללית של תוכנית הרב רבינוביץ' היא לגייר את כל שכבת הקטינים של אוכלוסיית העולים והוא סבור כי למהלך סיכויי הצלחה מרובים. הוא מתכוון לדרוש מהורי הילדים התחייבות לשליחתם למוסדות חינוך דתיים, ולצד זאת להפעיל תוכניות העשרה מחוץ לשעות בית ספר, מתוך מטרה לחזק את הזהות היהודית שלהם.

בנוסף לטענות ההלכתיות, ישנם ספקות עובדתיים באשר להצלחת התוכנית. שאלת מיליון הדולר היא כמה מהורי הילדים הללו ימירו לנצל את ההזדמנות החדשה שנפתחה לפניהם. הרב רבינוביץ' טוען כי מפגשותיו עם האוכלוסייה הזו הוא מקבל את התחושה שקיים רצון להליך גיור מקל, אבל גם הוא לא מחזיק בידי סקר או מבחן מקצועי שנערך קודם להכרזה על המהלך. יתרה מזו, דומה כי המספרים המדויקים אינם ידועים לו. ביחס לעובדה כי מדובר בקרוב ל-80 אלף קטינים שאינם יהודים שמבוססת על נתונים מחקריים, טען הרב רבינוביץ' כי מדובר בהגזמה. "אני לא חושב שזה המספר, ואם כן, אולי כבר מאוחר מדי", אמר.

"אין שום הבטחה ודאית", הוא מודה. "אם נסתכל מלכתחילה על כל אדם כחשוד אנחנו בצרה גדולה. יהיו רבים שיבואו, יש מספיק שרוצים, קודם נטפל בהם. את השאר ננסה למשוך בדרכים נעימות. אם לא יבואו? אז נתחיל לדאוג".

המכשול העיקרי שעשוי לעמוד בפני הצלחת התוכנית הוא הדרישה למעבר הילדים לחינוך דתי. על דרישה זו הרב רבינוביץ' לא מתכוון כרגע לוותר, ולמרות זאת הוא אומר שמהבחינה העקרונית גם היא אינה מחויבת על פי ההלכה. "הגמרא אומרת שגם קטנים שנמצאים בין הגויים, הגיור שלהם תופס. ודאי קטנים אלו שנמצאים כאן בין היהודים".

מכשול נוסף הוא העובדה שבתי הדין העצמאיים לא מסוגלים לספק למתגיירים הכרה מטעם מוסדות המדינה, דבר שעשוי למנוע מהם לראות בהצעה החדשה פתרון כלשהו. "אנחנו נדבר עם רבנים, ננסה לדבר איתם שיכירו בגיור. מי שלא יכיר בהם הוא רשע, מתייחס ליהודי כמו לגוי. אני מאמין שרוב היהודים אינם רשעים". מלבד זאת, בתי הדין מתכוננים כבר לספק עבורם פתרונות להמשך הדרך: "יהיו רבנים שיחתנו אותם. מי שגייר, הם או תלמידיהם, יחתנו אותם".

וקיימת גם הטענה בדבר ההכרח לשמר את מעמד הרבנות הראשית. רבנים בציונות הדתית, שהרבנות

הראשית היא ערך מקודש בעיניהם, לא מסוגלים לסבול כל פגיעה ביוקרתה. הרב רבינוביץ' סבור כי אין כל הצדקה לסמכות הבלתי מוגבלת שקיימת כיום בידיה. "למה היא צריכה לקבוע את ההלכה לכולם? מעולם לא הייתה לרבנות הראשית סמכות לקבוע את ההלכות לכולם. גם מבחינת החוק, אין שום מניעה להקים בית דין פרטי, לממונות או לגיור".

אבל אתה מעוניין שמוסד הרבנות הראשית יישמר?
"ודאי, ורק זו הדרך לשמר אותה. אחרת הלחץ יגבר וידרשו לבטלה".

אותה רבנות ראשית שנשלטת כבר שנים בידי החרדים.
"זה באמת חבל מאוד. מה זה חרדים, אם חרדים לדבר השם אז מצוין. אבל אם אתה שומע דעות שהן ממש נגד התורה, זה חרדים? אני לא רוצה להגיד יותר, חס ושלום להוציא לעז".

לקראת סיום, הראיתי לרב את העיתון 'יתד נאמן', הביטאון המרכזי של ההנהגה החרדית-ליטאית, שכתב את שמו ללא הוספת התואר "הרב". "נו, אז מה", הוא חייך, "כשאני חותם על מכתבים אני לא כותב הרב".

קנית לך מעמד מכובד ושם טוב, כעת אתה נכנס למאבק חזיתי שייתכן ויימשך זמן. אין תחושות קשות?
"החובה שלנו היא לדאוג לדין, לא למעמד שלי", השיב, ואז הוסיף: "וגם לא למעמד של הרבנות הראשית. המעמד שלה לא יכול לתרוץ עמדה שהיא ממש נגד התורה".
